

provinsje fryslân
provincie fryslân

Streekplan *Windstreek* 2000

provinsje fryslân

STREEKPLAN

WINDSTREEK 2000

vastgesteld door Provinciale Staten op 4 oktober 2000

STREEKPLAN WINDSTREEK 2000

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
1.1. Aanleiding voor nieuw beleid	
1.2. Status en procedure	
1.3. MER-aspecten	
1.4. Het bestuurlijk gewicht van de uitspraken	
1.5. Jaarlijks verslag	
1.6. Leeswijzer	
2. Visie op de ontwikkeling van windenergie in Fryslân tot 2010	7
2.1. Algemeen	
2.2. Windenergie	
3. Beleid voor plaatsing van windturbines	10
3.1. Algemeen	
3.2. Afsluitdijk	
3.3. Opschalingsclusters	
3.4. Solitaire turbines	
3.5. "Lopende initiatieven" volgens Windstreek 1995	
3.6. Initiatieven in verband met voormalige gereserveerde locaties	
4. Uitvoering van beleid	16
4.1. Rol van de provincie	
4.2. Rol van de gemeenten	
4.3. Rol van het Windteam	
4.4. Afstemming met overige belangen	
5. Verantwoording	18
Bijlage I: Aanbevelingen voor gemeenten en initiatiefnemers voor verantwoorde inpassing van windturbines	
Bijlage II: Gebruikte begrippen	
Bijlage III: Toelichting op de Plankaart Windstreek 2000	

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding voor nieuw beleid

In 1995 stelden wij de Streekplanuitwerking Windstreek vast. Hierin legden wij de nadruk op ruimtelijke reserveringen voor grootschalige windturbineopstellingen. Deze ruimtelijke reserveringen waren gelegen langs de Waddenkust, de Afsluitdijk en in de gemeente Lemsterland. Daarnaast achtten wij het in 1995 slechts in beperkte mate mogelijk om turbines in kleinschalige opstellingen (solitair dan wel in clusters tot maximaal tien turbines) te plaatsen. Om tot een locatiekeuze voor de grootschalige opstellingen te kunnen komen, is de besluitvormingsprocedure voor de toenmalige Streekplanuitwerking ondersteund met een milieueffectrapportage (MER).

In 1998 constateerden wij na een evaluatie dat de daadwerkelijke realisatie van windturbines anders verliep dan gewenst. De drie belangrijkste constateringen waren:

- Per jaar wordt er steeds minder aan vermogen in de provincie bijgeplaatst.
- Er is nog niet begonnen met de invulling van de gereserveerde locaties voor grootschalige opstellingen, terwijl dit wel de hoofdzet van beleid was.
- Aan de andere kant is de invulling van de gegeven ruimte voor kleinschalige opstellingen juist sneller dan verwacht gegaan: de vermogensdoelstellingen voor (kleine) clusters en solitaire turbines waren volledig ingevuld.

Wij concludeerden derhalve dat een herziening van het beleid gewenst was. Zouden wij namelijk de Streekplanuitwerking als beleidskader handhaven, dan zou plaatsing van turbines in de provincie bijna niet meer mogelijk zijn, enerzijds vanwege het feit dat de vermogensdoelstellingen voor (kleine) clusters en solitaire turbines volledig zijn ingevuld, en anderzijds omdat er op de grootschalige opstellingen de eis van fasering rust.

In 1998 werkten wij aan de totstandkoming van het Projectstreekplan Windstreek 1999. Dit plan heeft ter inzage gelegen en is ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten. Bij de behandeling in de Statencommissie RO bleek echter dat door een meerderheid van de Staten fundamentele veranderingen werden voorgesteld. De Staten wensten een verdergaande inperking van de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines.

Wij hebben derhalve op grond van inhoudelijke en procedurele argumenten besloten om op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening een nieuwe streekplanprocedure op te starten. De uitgangspunten voor het nieuwe streekplan – inmiddels gedoopt tot Windstreek 2000 – hebben wij opgenomen in ons Collegeprogramma 1999-2003. Dit werkten wij in eerste instantie uit in de vorm van een Plan van Aanpak. Nu dan ligt na inspraak het streekplan Windstreek 2000 voor.

1.2 Status en procedure

Het voorliggende streekplan Windstreek 2000 is een plan als bedoeld in artikel 4a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Dit (project)streekplan sluit aan bij de uitspraken in het vigerende streekplan, het Streekplan Friesland 1994. De planhorizon van dit streekplan loopt tot 2010.

Wij hebben een procedure voor een streekplan gevolgd, in plaats van voor een streekplanuitwerking. Omdat wij in het voorliggende plan concrete beleidsbeslissingen (tot 1 april 2000 besluiten als bedoeld in artikel 1.3 van de Algemene Wet Bestuursrecht) opnemen, zijn wij op grond van de (herziene) Wet op de Ruimtelijke Ordening verplicht om een streekplanpro-

cedure te volgen. In een streekplanprocedure zijn Provinciale Staten bevoegd gezag. Ook gezien de grote maatschappelijke betrokkenheid bij het onderwerp windenergie zijn wij van mening dat Provinciale Staten in plaats van het College van Gedeputeerde Staten tot de finale vaststelling van het plan moeten overgaan. Zie tabel 1.1.

Wij merken op dat krachtens de overgangsbepalingen in de op 1 april 2000 in werking getreden herziene Wet op de Ruimtelijke Ordening de bepalingen van de tot dat tijdstip geldende WRO van toepassing zijn op de vaststellingsprocedure van Windstreek 2000.

Tabel 1.1: Planning Windstreek 2000

<i>Jaar</i>	<i>Datum</i>	<i>Activiteit</i>
1999	21 december	GS ontwerp Windstreek 2000
2000	12 januari	Statencommissie RO ontwerp Windstreek 2000, Toetsing op inspraakrijpheid, inclusief inhoudelijke beoordeling
	20 januari	PKKB ontwerp Windstreek 2000
	8 februari	GS finale vaststelling ontwerp
	28 februari – 25 april	Mogelijkheid tot indiening zienswijzen
	Maart	Bestuurlijk Overleg met Friese gemeenten
	April	Advies Windteam
	4 juli	GS gewijzigd ontwerp Windstreek 2000 & Antwoordnota
	6 september	Statencommissie RO gewijzigd ontwerp Windstreek 2000 & Antwoordnota
	4 oktober	PS finale vaststelling Windstreek 2000 Bezwaar en beroep bij PS Beroep tegen concrete beleidsbeslissingen bij Afdeling Bestuursrechtspraak van Raad van State

Na de vaststelling van dit streekplan door Provinciale Staten komt het eerder geformuleerde beleid te vervallen. Dit is de in maart 1997 door Gedeputeerde Staten vastgestelde Streekplanuitwerking Windstreek.

1.3 MER-aspecten

De Streekplanuitwerking Windstreek van 1997 ondersteunden wij met een milieu-effectrapport. Wij hebben hier destijds voor gekozen om een goede afweging te kunnen maken tussen verschillende mogelijke locaties voor grootschalige opstellingen.

De huidige situatie is duidelijk anders. Omdat het voorliggende plan zich – behoudens de Afsluitdijk – richt op kleinschalige opstellingen en er geen sprake is van concrete locaties, zijn wij van mening dat er op dit plan geen m.e.r.-plicht rust. Het medio 1999 gewijzigde Besluit m.e.r. geeft aan dat windenergie een m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteit is. Dat wil zeggen dat windenergie een "activiteit" is die alleen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben in bijzondere omstandigheden, hetgeen per geval moet worden vastgesteld. Volgens het Besluit m.e.r. is er sprake van een m.e.r.-beoordelingsplicht in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op:

- een gezamenlijk vermogen van 10 MW per jaar of meer, of
- 10 turbines en meer.

Deze beoordeling zou moeten geschieden in het ruimtelijk plan "dat als eerste in de mogelijke uitvoering van de activiteit voorziet". Wij zijn van mening dat dit op locatieniveau het gemeentelijk ruimtelijk beleid is.

1.4 Het bestuurlijk gewicht van de uitspraken

Wij maken in de plantekst (hoofdstuk drie) onderscheid in het gewicht van de beleidsuitspraken. Het gewicht van de beleidsuitspraken is te herkennen aan de wijze waarop de tekst is gedrukt: gewoon, of cursief èn onderstreept, of cursief èn onderstreept èn vet.

Essentiële uitspraken:

Wijziging van deze uitspraken of het in een concreet geval afwijken ervan kan slechts door middel van de in de (herziene) Wet op de Ruimtelijke Ordening voorgeschreven herzieningsprocedure. Het gaat hier om zogenaamde concrete beleidsbeslissingen (tot 1 april 2000 zijn dit Besluiten in de zin van artikel 1.3 van de Algemene Wet Bestuursrecht).

De essentiële uitspraken zijn cursief èn onderstreept èn vet.

Richtinggevende uitspraken:

Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om in een concreet geval van deze uitspraken af te wijken, conform artikel 4a lid 8 van de Wet. Voor deze afwijking gelden de volgende regels:

- De afwijking moet nauwkeurig zijn omschreven; zij geldt slechts voor het concreet aangegeven geval;
- Gedeputeerde Staten plegen vooraf overleg met de daarvoor in aanmerking komende gemeentebesturen en andere instanties en dragen zorg voor een op de aard en omvang van de afwijking afgestemde inspraakprocedure. Dit laatste geldt niet als Gedeputeerde Staten van oordeel zijn dat de inspraak reeds in voldoende mate tot haar recht gekomen is;
- Alvorens te besluiten horen Gedeputeerde Staten de Provinsjale Kommissie Kritebelied;
- Van de afwijkingen wordt mededeling gedaan in de jaarlijkse Rapportage Ruimtelijke Ordening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten.

De richtinggevende uitspraken zijn in de tekst cursief èn onderstreept.

Indicatieve uitspraken:

Alle overige uitspraken betreffen indicatieve uitspraken. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd deze uitspraken te wijzigen of hiervan af te wijken. Deze uitspraken zullen door Gedeputeerde Staten worden ingebracht in andere beleidskaders. Hiervoor dragen andere overheden vaak de eerste verantwoordelijkheid. Ten behoeve van een slagvaardig beleid zijn naar verhouding veel uitspraken als indicatief aangemerkt.

1.5 Jaarlijks verslag

Er zal jaarlijks worden gerapporteerd over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan Windstreek 2000 en over het plaatsingstempo van windturbines in de provincie. Dit doen wij in onze jaarlijks uit te brengen Rapportage Ruimtelijke Ordening.

1.6 Leeswijzer

Na de gegeven inleiding volgt in hoofdstuk twee de provinciale visie op de ontwikkeling van duurzame energie in het algemeen en windenergie in het bijzonder. Hoofdstuk drie gaat in op ons beleid voor de plaatsing van windturbines. Op de uitvoering van het beleid wordt in hoofdstuk vier ingegaan. Onze verantwoording voor het beleid geven wij in hoofdstuk vijf.

Het in hoofdstuk drie gegeven beleid wordt ondersteund door de bijgevoegde plankaart en de bijlagen I en III. Daarnaast is in bijlage II een korte lijst met in de tekst gebruikte begrippen opgenomen.

2. VISIE OP DE ONTWIKKELING VAN WINDENERGIE IN FRYSLÂN TOT 2010

2.1 Algemeen

De rijksoverheid heeft als doel gesteld om in het jaar 2010 5% duurzame energie op te wekken. In 2020 zou dit percentage gegroeid moeten zijn tot 10%. Alle geledingen van de Nederlandse maatschappij zullen hierin een steentje moeten bijdragen.

Ook de provincie Fryslân heeft in deze een taak. Dit hebben wij in het Collegeprogramma 1999-2003 nogmaals bekrachtigd. De provincie bevordert de ontwikkeling van duurzame energie zoals wind- en zonneenergie, stimuleert energiebesparing en bevordert het gebruik van biodiesel onder meer in de landbouw en in de recreatie. Hiermee willen wij een (evenredige) bijdrage leveren aan de nationale doelstellingen op het gebied van energiebesparing en de toepassing van duurzame energie.

2.2 Windenergie

Algemeen

Waar willen we met windenergie naar toe? Welk beeld staat ons voor ogen als we denken aan het jaar 2010? We willen in elk geval ons aandeel leveren in de landelijke doelstelling om 5% duurzame energie op te wekken in 2010. Als provinciale overheid hebben we hierin echter maar een bescheiden rol. Wij zijn namelijk geen projectontwikkelaar, wij zijn slechts randvoorwaardenscheppend.

Bij deze randvoorwaarden is het in 1991 met het Rijk afgesloten convenant het uitgangspunt. Dit betekent voor Fryslân een taakstelling van 200 MW opgesteld vermogen. Dat betekent dat meer dan de helft van de huishoudens in Fryslân met door windturbines opgewekte stroom kan worden voorzien. Zie onderstaand kader. Wij achten dit nastrevenswaardig. Het nut van een windenergiebeleid dat de oprichting van 200 MW aan windenergievermogen mogelijk maakt is daarmee voor ons een gegeven.

Enkele kerncijfers:

De gemiddelde jaaropbrengst van nieuw te plaatsen turbines bedraagt anno 2000 1.945 kWh/kW (Novem, 1999). Dit betekent voor een 600 kW-turbine een gemiddelde opbrengst van 1.167 MWh. Afgaande op een gemiddeld verbruik per huishouden in 1997 van 3.041 kWh/jaar (CBS, 1999), levert een 600 kW-turbine voldoende stroom voor een kleine 400 huishoudens voor een heel jaar. Windenergie leverde in Nederland in 1997 een besparing op van 127 miljoen m³ aardgasequivalenten (CBS, 1999). In 1998 werd met windturbines 645 GWh geproduceerd (KEMA, 1999). Dit is voldoende voor de behoeften van 210.000 gemiddelde Nederlandse huishoudens, uitgaande van het bovengenoemde gemiddelde verbruik per huishouden. In 1999 werd in Nederland 45,6 MW vermogen bijgeplaatst. Dit maakt het totaal opgesteld vermogen in Nederland per 1 januari 2000 409 MW.

Er zijn in de provincie ruim voldoende initiatieven om 200 MW aan vermogen op te stellen. Er is een voortdurende vraag naar planologische ruimte voor zowel solitaire turbines als turbines in clusters. Wij constateren dat het niet alleen uit idealisme is dat er nog immer initiatieven ontstaan. Windenergie is een bedrijfstak geworden waarmee geld verdiend kan worden.

Dat is op zich niet erg. Dit gegeven maakt het echter wel nodig dat wij anders met het onderwerp omgaan. De situatie is nu duidelijk anders dan jaren geleden toen windenergie met name in de sfeer van duurzame energie werd gezien. Wij beoordelen windenergie derhalve steeds meer als een industriële activiteit.

In de Nederlandse discussie rondom windenergie is lokaal draagvlak een altijd terugkerend aandachtspunt. Dit is met name in Fryslân het geval, daar Friese burgers sterk betrokken zijn bij het Friese landschap. Meerdere Friese burgers achten windturbines verstorend voor de kwaliteit van het landschap. Meerdere Friese burgers zijn van mening dat de kwaliteit van het leven ernstig wordt geschaad doordat zij in de nabije omgeving van één of meerdere turbines (komen te) wonen. Toch blijkt ons uit enquêtes dat er voldoende draagvlak is voor windenergie als inzet van de provincie voor een meer duurzame samenleving.

Het bovenstaande in acht nemend moeten wij uiterst zorgvuldig te werk gaan bij ons windenergiebeleid. Wij zijn van mening dat ons eerdere beleid voor solitaire turbines en clusters in delen van Fryslân heeft geleid tot aantasting van het landschap. Dit willen wij zo veel mogelijk herstellen. Wij achten daarom sanering van met name solitaire turbines noodzakelijk. De noodzaak van een nieuw windenergiebeleid met geruime aandacht voor deze sanering is hiermee voor ons een gegeven.

Wij willen de 200 megawatt halen met gelijktijdige sanering van de bestaande opstellingen van met name solitaire turbines. Om de doelstelling van 200 MW te halen zetten we in op het interprovinciale Afsluitdijk-project. Om te kunnen saneren zetten we daarnaast in op een zo realistisch mogelijk beleid voor het vasteland. Wij achten met dit twee sporenbeleid de belangen van zowel initiatiefnemers als "de Friese burger" gediend.

Wij geven hier een indicatieve schatting van het aantal bij de plaatsen turbines op grond van het voorliggende plan. Uitvoering van ons beleid is voor 100% afhankelijk van gemeenten en de bereidheid van huidige eigenaren om te participeren in opschalingsclusters. Allereerst mogen er 31 opschalingsclusters à 10 turbines bijkomen. Hiervan vallen de Waddeneilanden af wegens de ligging in uit te sluiten gebied. Er blijven aldus 270 turbines over. Hiervan is maximaal de helft nieuw, en minimaal 50% voor vervanging en opschaling van bestaande turbines.

Het saldo bedraagt aldus maximaal 135 turbines (in clusters) erbij, ervan uitgaande dat de gemeentelijke uitruil goed van de grond komt, dat alle 27 gemeenten bereid zijn ruimte aan te wijzen voor een opschalingcluster, en dat huidige eigenaren bereid zijn te participeren in een opschalingscluster.

Ook de bestaande clusters Schingen en Beabuorren mogen uitgebreid worden. Per saldo levert dit geen extra turbines op, daar ook hier de eis geldt dat uitbreiding gepaard gaat met verdwijning van meerdere solitaire turbines. De in het ontwerpplan mogelijk gemaakte vervanging en opschaling van vijf bestaande clusteropstellingen levert per saldo geen extra turbines op. Tot slot is er nog ruimte voor solitaire turbines op of aansluitend bij bedrijventerreinen. Deze hoeveelheid is niet aan een maximum verbonden en is derhalve niet concreet te bepalen.

Bij het voorgaande willen wij één uitdrukkelijke kanttekening plaatsen. Het al dan niet doorgaan van het Afsluitdijk-project hangt onder meer af van de noodzakelijke medewerking van het Rijk. Wij achten deze medewerking van het Rijk dermate noodzakelijk dat wij op dit moment nog slechts voorwaardelijk medewerking verlenen aan de in 1991 gemaakte afspraken. Wij zullen het convenant met het Rijk heroverwegen wanneer het Afsluitdijk-project geen doorgang vindt.

Wat willen we tot 2010 bereiken?

- Het interprovinciale project Afsluitdijk levert ongeveer 300 MW aan opgesteld vermogen. De helft hiervan valt toe te wijzen aan Fryslân: 150 MW.
- De eerder gemaakte reserveringen voor grootschalige opstellingen worden niet uitgevoerd. Onder strikte voorwaarden is het wel mogelijk om één van deze reserveringen

kleinschalig in te vullen, te weten op de grens van Harlingen en. Dit is sterk afhankelijk van nader te onderzoeken milieueffecten.

- De 200 solitair in Fryslân geplaatste turbines, met een gezamenlijk vermogen van meer dan 30 MW, zullen worden gesaneerd.
- Zij zullen (in hoofdzaak) deel gaan uitmaken van op te richten opschalingsclusters, waarvan wij er één per gemeente toestaan. Wij zouden deze het liefst gelocaliseerd zien op of aansluitend bij bedrijventerreinen.
- Daarnaast is vervanging van solitaire turbines op het eigen *hiem* bij recht mogelijk. Onze voorkeur gaat hier uitdrukkelijk niet naar uit.
- Wij willen uit oogpunt van inkomenseffecten op een behoedzame wijze ruimte blijven bieden aan nieuwe solitaire turbines. Dit staan wij op of aansluitend bij bedrijventerreinen toe.
- Wij willen sturing geven aan de maatvoering van turbines. De maximale afmeting van windturbines begrenzen wij door het instrument van de concrete beleidsbeslissing te hanteren. Daarbij gelden het onderliggende landschap en de stand van de techniek als uitgangspunten. In uitzonderingsgevallen mag van deze maximale maat worden afgeweken.
- Wij nemen mede onze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het Friese landschap. Daarom kiezen wij voor een stelsel van provinciaal vast te leggen gebieden die uitgesloten zijn van windenergie. Deze wijzen wij deels aan door gebruik te maken van concrete beleidsbeslissingen.

3. BELEID VOOR PLAATSING VAN WINDTURBINES

3.1 Algemeen

Het beleid van de provincie Fryslân is erop gericht om het opwekken van windenergievermogen op een landschappelijk aanvaardbare manier mogelijk te maken. Hiervoor wordt gestreefd naar het mogelijk maken van de realisatie van 200 MW aan windenergievermogen. Deze doelstelling moet vooral gerealiseerd worden door versterkt in te zetten op het project Afsluitdijk.

Wij hanteren drie beleidscategorieën voor windturbines, te weten de Afsluitdijk, opschalingsclusters en solitaire turbines. Onder een opschalingscluster wordt een initiatief verstaan voor 2 à 10 turbines. Wij achten – met uitzondering van de Afsluitdijk – alleen in opschalingsclusters en solitair een beperkte plaatsing van windturbines mogelijk.

Plaatsing van windturbines kan niet:

- in de Waddenzee
- op de Waddeneilanden
- in het IJsselmeer
- in stiltegebieden
- binnen het invloedsgebied (1000 meter) van stiltegebieden
- gebieden met natuurlijke waarden
- binnen het invloedsgebied (500 meter) van gebieden met natuurlijke waarden waarvoor een provinciale beheersstrategie geldt, met uitzondering van bossen, struwelen, houtwallen, open zand, strand en akkers

Dit kan ook niet in de overige op de plankaart en in bijlage IVII aangegeven uit te sluiten gebieden, tenzij gemeenten in voorkomende gevallen en deugdelijk gemotiveerd aangeven waarom het noodzakelijk is om in beperkte gevallen af te wijken van het uit te sluiten gebied.

Bij het voorgaande merken wij twee zaken op:

- Op de plankaart staat het gebied aangegeven waarbinnen alternatieven worden ontwikkeld voor het Interprovinciaal Windpark Afsluitdijk. Wij sluiten dit gebied op voorhand niet uit van plaatsing met windturbines. De uiteindelijke locatiekeuze wordt gedaan in een gezamenlijk met de provincie Noord-Holland op te starten streekplanprocedure. Zie ook §3.2.
- Op de plankaart staat één initiatief weergegeven bij de voormalige reserveringen voor grootschalige opstellingen, te weten op de grens van Harlingen en Franekeradeel. Wij zijn van mening dat onderzoek dient te worden of deze locatie geschikt gemaakt kan worden voor een opschalingscluster. Zie ook §3.6.

De planhorizon van het streekplan Windstreek 2000 is 2010.

Wij zullen Windstreek 2000 in 2005 gaan evalueren. Wanneer wij daartoe aanleiding zien, kunnen wij beslissen op een eerder moment tot evaluatie en/of herziening over te gaan.

Dit zal bijvoorbeeld gebeuren wanneer:

- ons beleid te weinig doorwerkt naar het gemeentelijk niveau;
- de vervanging van bestaande (solitaire) turbines naar onze mening onvoldoende van de grond komt;
- de plaatsing van nieuwe solitaire turbines naar onze mening leidt tot onacceptabele aantasting van het landschap;
- onze voorkeur voor plaatsing van turbines op of aansluitend bij bedrijventerreinen op gespannen voet komt te staan met de toekomstige vraag naar bedrijventerreinen;
- wanneer de inhoud van een eventueel herzien Streekplan hierom vraagt;

- wanneer de inhoud van nieuw rijksbeleid hierom vraagt, bijvoorbeeld de PKB Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening of de PKB Waddenzee.

3.2 Afsluitdijk

Voor het realiseren van onze vermogensdoelstelling voor windenergie zetten wij in op de optimale benutting van de locatie Afsluitdijk. Wij verwachten met deze locatie in belangrijke mate aan onze doelstelling van 200 MW te kunnen voldoen.

Ter uitvoering van de Streekplanuitwerking Windstreek van 1997 hebben wij gezamenlijk met de provincie Noord-Holland en de betrokken gemeenten Wûnseradiel, Harlingen, Wieringen en Wieringermeer een convenant ondertekend. Daarin is de doelstelling van het Interprovinciaal Project Windpark Afsluitdijk als volgt vastgelegd:

"Het realiseren van planologische en vergunningsruimte voor een windturbinepark in ruimtelijke samenhang met de Afsluitdijk, mits dit park binnen randvoorwaarden van goed natuur- en milieubeleid mogelijk is, landschappelijk goed is ingepast, optimaal gebruik maakt van het windaanbod (cluster-, lijn-, of rasteropstelling), qua energie-opbrengst maximaal gebruik maakt van de stand van de techniek, in de ordegrrootte van 300 MW is en zodanig ruimtelijk is ingepast dat rekening wordt gehouden met de overige functies in het gebied (visserij, scheepvaart, wegverkeer, recreatie, dijkbeheer en militair)."

Vanwege de nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland is gekozen voor een gezamenlijk streekplantraject. Dit betekent dat de formele vaststellingsprocedure van deze locatie in het streekplan los van het voorliggend streekplan Windstreek 2000 zal worden gevolgd.

Op de plankaart van Windstreek 2000 is het indicatieve gebied aangegeven waar zich de m.e.r.-studie voor het IPWA-project op richt.

In het traject van het IPWA wordt nauwe samenwerking gezocht met zowel onze rijkspartners als met diverse maatschappelijke organisaties. Wij zijn van mening dat alvorens de openbare discussie c.q. eigen streekplanprocedure voor de windturbine locatie Afsluitdijk wordt gestart hierover een kabinetsstandpunt vereist is.

3.3 Opschalingsclusters

Wij verlenen alleen medewerking aan initiatieven voor opschalingsclusters ter vervanging van bestaande solitaire turbines. Hiervoor geldt een maximum van één opschalingscluster van 2 à 10 turbines per gemeente. Daarnaast is het mogelijk om bestaande (cluster)opstellingen te vervangen en/of op te schalen op dezelfde locatie.

Hierbij gelden de volgende randvoorwaarden:

- *Het zoeken van locaties voor opschalingsclusters kan niet in de op de plankaart uitgesloten gebieden.*
- Wij vragen aan alle Friese gemeenten om één locatie aan te wijzen die voor plaatsing van een opschalingscluster in aanmerking komt. Dit cluster wordt bij voorkeur geplaatst op of aansluitend bij een bedrijventerrein. Uitgangspunt voor ons is echter wel dat plaatsing van windturbines op bedrijventerreinen niet ten koste mag gaan van ruimte voor bedrijfsvestigingen. Bij ons planologisch toezicht op gemeentelijke plannen zullen wij nagaan of de gemeenten de mogelijkheden tot plaatsing op bedrijventerreinen serieus heb-

ben onderzocht, alsmede de gemotiveerde uitkomsten daarvan in onze beoordeling betrekken.

- Indien deze voorkeur niet te realiseren is, gaat onze voorkeur uit naar plaatsing langs grootschalige structuurbepalende elementen. Hieronder verstaan wij: Van Harinxmakanaal, Prinses Margrietkanaal, A31, N31, A7, A32, A6, en het Friese gedeelte van het spoor Leeuwarden-Zwolle.
- Onze voorkeur gaat uit naar zo groot mogelijke clusters, met een maximale omvang van 10 turbines.
- Bij vervanging en/of opschaling van bestaande (cluster)opstellingen op dezelfde locatie dient er (opnieuw) getoetst te worden aan milieu- en andere randvoorwaarden. Van de 11 op dit moment bestaande opstellingen *met meer dan 2 turbines* achten wij vijf opstellingen geschikt voor opschaling. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met de ligging van deze opstellingen binnen de zoekruimte. In principe komen voor opschaling in aanmerking:
 - Herbayum, Franekeradeel
 - De Bjirmen, idem
 - Schingen, Menaldumadeel
 - Spannenburg, Skarsterlân
 - Beabuorren, WûnseradielWij merken hierbij op dat vervanging bij recht van de 11 bestaande opstellingen wel mogelijk is.
- Het is mogelijk om twee bestaande clusteropstellingen uit te breiden tot een maximum van 10 turbines. Het betreft de locaties Schingen en Beabuorren. Randvoorwaarden hiervoor zijn wel dat gebruik wordt gemaakt van identieke turbines als reeds in de bestaande opstellingen gebruikt zijn en dat de uitbreiding gepaard gaat met verdwijning van meerdere solitaire turbines in de provincie.
- Wanneer er bij een huidige eigenaar van een turbine-opstelling behoefte is om tot vervanging over te gaan, dan onderzoekt hij of deze behoefte ook bij andere huidige provinciale turbineeigenaren bestaat. Om dit onderzoek te vergemakkelijken, zullen wij in samenwerking met het Windteam een model ontwikkelen dat door initiatiefnemers gebruikt kan worden. Het streven moet erop gericht zijn de door de gemeente aangewezen locatie maximaal in te vullen, opdat er zoveel mogelijk bestaande (solitaire) turbines verwijderd worden en geconcentreerd herplaatst worden in het opschalingscluster. Wanneer de planologische ruimte dit toelaat, dan kunnen ook eventuele nieuwe initiatiefnemers voor maximaal 50% van het totale aantal turbines participeren in het opschalingscluster. De gemeente legt de eis van onderzoek vast in haar ruimtelijk beleid.
- Wij stellen de voorwaarde aan gemeenten dat het bestemmen van een opschalingcluster in één keer in zijn geheel geschiedt, dan wel dat er een wijzigingsbevoegdheid in het plan is opgenomen, waarbij gelijktijdig de te vervangen (solitaire) turbines worden wegbestemd en het zicht op realisering van het gehele cluster duidelijk wordt gemaakt in de planvoorschriften. Deze systematiek is ook van toepassing indien er sprake is van gemeentelijke uitruil.
- Initiatieven voor opschalingsclusters worden gemeld bij het Windteam, opdat er een actueel overzicht bestaat van de in totaal in de provincie aanwezige initiatieven.
- Bij het zoeken van locaties voor opschalingsclusters wordt rekening gehouden met de in de provincie aanwezige opstellingen met meer dan 2 turbines. Bij voorkeur wordt een afstand van minimaal 5 kilometer aangehouden tussen nieuwe en bestaande opstellingen.

Bij ons planologisch toezicht op gemeentelijke plannen zullen wij nagaan of de gemeenten onze voorkeur serieus hebben onderzocht, alsmede de gemotiveerde uitkomsten daarvan in onze beoordeling betrekken.

- Bij opschalingsclusters is het mogelijk dat in een gemeente geplaatste solitaire turbines gesaneerd worden en in opgeschaalde vorm in een andere gemeente hergeplaatst worden. Met andere woorden, een gemeentelijke uitruil mag plaatsvinden.
- De maximale masthoogte voor windturbines in opschalingsclusters bedraagt op of aansluitend bij een bedrijventerrein in de stedelijke of regionale centra 60 meter.
- De maximale masthoogte voor windturbines in opschalingsclusters bedraagt langs grootschalige structuurbepalende elementen 60 meter.
- In de overige gevallen bedraagt de maximale masthoogte voor windturbines in opschalingsclusters 45 meter.
- In bijzondere gevallen kan een hogere masthoogte aanvaardbaar zijn mits dit gemotiveerd wordt op grond van gebruiks- en belevingsfuncties.
- Bij de invulling van locaties zijn voorts de aanbevelingen zoals deze in bijlage I gegeven zijn het uitgangspunt.

3.4 Solitaire turbines

Plaatsing van solitaire turbines moet met het oog op het grotendeels open Friese landschap met grote behoedzaamheid gebeuren. Wij zien beperkt ruimte voor nieuwe solitaire turbines.

Hierbij gelden de volgende randvoorwaarden:

- Nieuwe solitaire turbines kunnen niet worden geplaatst in de op de plankaart aangegeven uit te sluiten gebieden.
- Wij bieden gemeenten de mogelijkheid om nieuwe solitaire turbines te plaatsen op of aansluitend bij bedrijventerreinen.
- Het plaatsen van solitaire turbines op of aansluitend bij bedrijventerreinen is ook mogelijk wanneer er reeds een cluster op of bij het terrein is geplaatst, onder de voorwaarde dat deze turbine voldoende landschappelijk is ingepast. Aan het plaatsen van solitaire turbines op bedrijventerreinen moet een landschappelijk juiste inrichtingsschets ten grondslag liggen. Het verdient de voorkeur om aan te sluiten bij een eventueel op het bedrijventerrein aanwezige cluster (turbintype, opstellingsvorm e.d.).
- De maximale masthoogte voor solitaire turbines bedraagt op of aansluitend bij een bedrijventerrein in de stedelijke of regionale centra 60 meter.
- In de overige gevallen bedraagt de maximale masthoogte voor solitaire turbines 45 meter.
- In bijzondere gevallen kan een hogere masthoogte aanvaardbaar zijn mits dit gemotiveerd wordt op grond van gebruiks- en belevingsfuncties.
- Vervanging van solitaire turbines op dezelfde locatie is bij recht mogelijk.

- Bij de invulling van locaties zijn voorts de aanbevelingen zoals deze in bijlage I gegeven zijn het uitgangspunt.

3.5 "Lopende initiatieven" volgens de Streekplanuitwerking Windstreek

Initiatieven waarmee wij reeds op enigerlei wijze hebben ingestemd, beschouwen wij als lopende initiatieven. Wij achten het bestuurlijk niet juist deze lopende initiatieven te beperken als gevolg van het nieuwe beleid.

Voorwaarde voor het opnemen van een project als lopend initiatief is dat wij een dergelijk project positief tegemoet zijn getreden en als zodanig hebben benoemd. Lopende initiatieven dateren van voor de vaststelling van de Streekplanuitwerking Windstreek in 1997. Het betreft twee in voorbereiding zijnde initiatieven voor clusters, te weten de initiatieven Nijkerkerpolder en Mienskarleane. Hiervoor hanteren wij een afzonderlijk beleid.

Allereerst betreft het de locatie Nijkerkerpolder in de gemeente Ferwerderadeel. GS hebben het bestemmingsplan voor het project voor 9 turbines in de Nijkerkerpolder in februari 1998 goedgekeurd, dus op basis van vorig windenergiebeleid van de provincie. Het project is daarmee binnen het kader van een bestemmingsplan op aanvaardbare wijze geregeld. Het plan voor het project is circa vier jaar geleden ontwikkeld. In het vorige provinciale windenergiebeleid (Streekplanuitwerking Windstreek 1995) was het plan al aangemerkt als lopend initiatief op een uit oogpunt van ruimtelijke ordening aanvaardbare locatie.

Ten tweede betreft het de locatie Mienskarleane in de gemeente Franekeradeel. Hoewel goedkeuring van het betreffende bestemmingsplan door GS nog niet heeft plaatsgevonden, is deze locatie in het kader van overleg ex art.10 van het Bro reeds positief tegemoet getreden. Deze locatie is aanvaard binnen de Streekplanuitwerking Windstreek 1997. Gezien de reeds lange voorbereiding van het project en de plankosten die hiermee gemoeid zijn geweest, maar ook wegens juridische argumenten zijn wij van mening dat wij deze lijn moeten overnemen, ondanks eventuele tegenstrijdigheden met het huidige beleid. Uiteindelijke toetsing zal derhalve plaatsvinden op basis van het oude beleid.

Wanneer de bovengenoemde initiatieven zich zodanig wijzigen dat hiervoor aanpassing van het gemeentelijk ruimtelijk beleid benodigd is, dan zullen wij dit gemeentelijk ruimtelijk beleid toetsen aan Windstreek 2000. Er zal dan geen sprake meer zijn van lopende initiatieven.

Beide lopende initiatieven staan op de plankaart aangegeven.

3.6 Initiatieven in verband met voormalige gereserveerde locaties

Op de plankaart staat één initiatief aangegeven die wij in het verleden in beginsel positief hebben benaderd. Dit verdient in Windstreek 2000 apart aandacht. Het betreft een initiatief op of nabij de in Windstreek 1997 gemaakte reserveringen voor grootschalige opstellingen, te weten op de grens van Harlingen en Franekeradeel.

In Windstreek 1997 hebben wij een fasering aangebracht in de reserveringen voor grootschalige opstellingen. De reservering op de grens van Harlingen en Franekeradeel betrof fase II. Dat betekent dat de invulling van deze locatie pas aan de orde zou zijn nadat de reserveringen in de eerste fase zo veel mogelijk waren ingevuld. Zoals bekend is dit niet geschied. Met het schrappen van alle reserveringen voor grootschalige opstellingen in het voorliggende plan – met uitzondering van de Afsluitdijk – dreigt deze locatie definitief uit beeld te geraken, zeker ook omdat zij gelegen is in het van windturbines uit te sluiten gebied.

Gezien de geschiedenis zijn wij van mening dat plaatsing in of bij dit gebied bespreekbaar moet blijven. In het kader van het voorliggende Windstreek 2000 doen wij geen definitieve uitspraken over de planologische toelaatbaarheid van dit initiatief. Wij hebben namelijk een aantal belangrijke randvoorwaarden:

- Er zal getoetst moeten worden aan Europese regelgeving, waaronder de Habitat- en Vogelrichtlijn;
- Er zal een vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet moeten worden aangevraagd;
- Er zal aanvullende milieu-informatie op tafel moeten komen;
- Eventuele invulling van deze locaties kan alleen kleinschalig en dient ter opschaling van bestaande solitaire turbines.

Pas wanneer aan deze randvoorwaarden is voldaan, zijn wij bereid om in dit concrete geval af te wijken van Windstreek 2000. Hiervoor moeten wij dan een door middel van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voorgeschreven herzieningsprocedure volgen.

4. UITVOERING VAN BELEID

4.1 Rol van de provincie

Behoudens ons planologisch toezicht op de door ons gewenst geachte doorwerking in het gemeentelijk ruimtelijk beleid, beschouwen wij onze rol in dit uitvoeringstraject vooral als faciliterend en coördinerend. Voor zover het in ons vermogen ligt, werken wij mee bij het vinden van oplossingen voor problemen die in de uitvoering spelen. Wij zijn tevens intermediair in de behartiging van gemeentelijke belangen in de richting van het Rijk.

4.2 Rol van de gemeenten

Nadat het beleid voor de plaatsing van windturbines is vastgelegd in dit streekplan, luidt de vraag aan gemeenten hieraan een vertaling te geven in haar eigen ruimtelijk beleid. Dat is het laatste traject dat in het ruimtelijke ordeningsspoor afgelegd moet worden om volledig uitvoering te geven aan de bestuursovereenkomst met het Rijk. Het is echter niet de laatste stap voor het daadwerkelijk plaatsen van windturbines. Nadat het ruimtelijke ordeningsspoor is geregeld, moeten de benodigde bouw- en milieuvergunningen worden verkregen en is uiteraard medewerking nodig van de grondeigenaren.

Wij vinden het gewenst die vraag tot vertaling in gemeentelijke bestemmingsplannen exact te formuleren:

Voor opschalingsclusters:

- doorwerking van voor windturbines uit te sluiten gebieden;
- aangeven van één locatie voor een opschalingscluster ter vervanging van bestaande turbines, bij voorkeur op of aansluitend bij bedrijventerreinen, daarbij rekening houdend met locaties in aangrenzende gemeenten;
- opnemen van eis van door initiatiefnemer uit te voeren onderzoek naar participatiebehoefte van bestaande turbine-eigenaren;
- doorwerking dan wel overname van overige criteria: definitie van cluster, masthoogtebepalingen, aanbevelingen voor verantwoorde inpassing, afstemming met overige belangen (zie §4.4), e.d.

Voor solitaire turbines:

- doorwerking van voor windturbines uit te sluiten gebieden;
- overnemen van aantalsdoelstelling per gemeente, naar rato van de beschikbare zoekruimte voor windturbines;
- overnemen van de voorwaarde tot plaatsing op of aansluitend bij bedrijventerreinen;
- doorwerking dan wel overname van overige criteria voor solitaire turbines, waaronder masthoogtebepalingen en afstemming met overige belangen (zie §4.4).

Overige aandachtspunten:

- uitvoering geven aan een zo zorgvuldig mogelijke communicatie tussen bestuur en bevolking opdat het maatschappelijk en economisch draagvlak lokaal vergroot wordt;
- het meewerken aan intergemeentelijke afstemming van (uitvoering van) beleid

4.3 Rol van het Windteam

Wij zien dat de instelling van het Windteam een gunstig effect heeft gehad op de samenwerking tussen de verschillende groepen die een rol spelen bij het realiseren van windenergie.

Wij handhaven daarom onze inzet in dit Windteam. In het provinciaal Windteam zijn naast de provincie vertegenwoordigd: Rijksinspecties, gemeenten, milieu-organisaties, landbouworganisaties, nutssector en organisaties van windturbine-eigenaren.

Wij vragen aan het Windteam om op korte termijn adviezen te geven met betrekking tot:

- het ontwikkelen van een model waarmee initiatiefnemers kunnen onderzoeken in hoeverre er bij huidige turbine-eigenaren behoefte bestaat om mee te participeren in opschalingsclusters;
- de totstandkoming van een pilotproject voor een opschalingscluster op of aansluitend bij een bedrijventerrein.

Voorts vragen wij aan het Windteam om bij te houden welke initiatieven er in de provincie bestaan voor opschalingsclusters.

4.4 Afstemming met overige belangen

Bij de realisering van het door ons voorgestane windenergiebeleid dienen gemeenten uiteraard zorg te dragen voor een goede afstemming met de bestaande of toekomstige functies in het streekplangebied. Dit dient in onze visie plaats te vinden in het kader van het betreffende ruimtelijke plan van de gemeenten, waarin alle ruimtelijke relevante belangen op de gebruikelijke wijze tegen elkaar behoren te worden afgewogen. Wij menen dat windturbine-opstellingen geen onevenredige afbreuk mogen doen aan woon-, werk-, recreatie-, natuur-, landschap-, landbouw- en verkeersfuncties. Onevenredige verstoring van radio- en televisieontvangst, radarinstallaties, aanwezige gasleidingen, vliegbewegingen of straalverbindingen moet worden voorkomen.

Als norm voor onevenredige verstoring van radarinstallaties hanteren wij op advies van het ministerie van Defensie "niet meer dan 10% radar-uitval". Wij vinden het in dit verband noodzakelijk dat de gemeenten in het kader van de voorbereiding van hun ruimtelijke plannen van het windenergiebeleid (bestemmingsplannen, art. 11-plannen en art. 19-plannen) met het oog op de gewenste afstemming overleg plegen met Defensie. In het kader van onze planologische toezichtstaak op de gemeenten zullen wij ons vergewissen of de gemeenten hieraan op adequate wijze hebben voldaan en of ter voorkoming van onevenredige afbreuk aan het Defensiebelang een passende regeling in het ruimtelijk plan is opgenomen.

5. VERANTWOORDING

Inleiding

De uitgangspunten voor het nieuwe windenergiebeleid zijn opgenomen in het Collegeprogramma 1999-2003. Zie het onderstaande kader.

Collegeprogramma 1999-2003, passage uit hoofdstuk "Energie & Delfstoffen":

De provincie bevordert de ontwikkeling van duurzame energie zoals wind- en zonne-energie, stimuleert energiebesparing en bevordert het gebruik van bio-diesel onder meer in de landbouw en in de recreatie.

Ten aanzien van windenergie is het convenant van 1991 met het Rijk nog steeds uitgangspunt: een inspanningsverplichting om op het grondgebied van de provincie 200 MW aan windenergievermogen op te laten stellen. Deze doelstelling moet vooral gerealiseerd worden door versterkt in te zetten op het project-Afsluitdijk. Als dit project geen doorgang kan vinden, wordt het convenant heroverwogen.

In het algemeen moet er rekening gehouden worden met:

- *aanvaardbare landschappelijke inpassing van windturbines (bijvoorbeeld open landschappen die worden vrijgehouden);*
- *natuur- en vogelwaarden;*
- *voldoende maatschappelijk draagvlak (participatie).*

Er wordt geen medewerking verleend aan de ontwikkeling van nieuwe, grootschalige clusters van windturbines.

Gemeenten die al een cluster hebben, behoeven geen nieuw windpark te realiseren. Gemeenten mogen, uitsluitend ter vervanging van bestaande solitaire molens, één kleinschalig (opschalings)cluster van windturbines (2-10 molens) realiseren. Er wordt bij voorkeur geplaatst bij industrieterreinen. In dat geval kan verhoging van de maximum-masthoogte worden toegestaan, in relatie tot de hoogte van de overige bebouwing.

Plaatsing van solitaire molens moet met het oog op het open Friese landschap met behoedzaamheid gebeuren.

Wij blijven derhalve vasthouden aan de eerder met het Rijk gemaakte afspraak om ruimte te reserveren voor 200 MW aan windenergievermogen. Het grootste deel van het nog op te richten vermogen zal gerealiseerd moeten worden door een optimale benutting van de locatie Afsluitdijk.

Omdat het grootste deel van de vermogensdoelstelling opgericht moet worden op de locatie Afsluitdijk, kunnen wij zeer terughoudend zijn in het bieden van ruimte voor windturbines op de vaste wal. Daarmee komen wij tegemoet aan de bezwaren die de laatste jaren steeds duidelijker hoorbaar zijn. Deze bezwaren richten zich met name op de versturende werking van windturbines op de leefbaarheid en op de kwaliteit van het landschap.

De zorgen om de kwaliteit van het landschap delen wij uiteraard. Een belangrijk deel van ons nieuwe beleid wordt hierdoor ingegeven. Wij zijn van mening dat ons eerdere beleid voor solitaire turbines en clusters in delen van Fryslân heeft geleid tot aantasting van het landschap. Hier willen en moeten wij iets aan doen.

In de hoofdstukken twee en drie is reeds aangegeven hoe wij het beleid tot 2010 willen vormgeven. Waar nodig geven wij op deze plaats per onderdeel aan waarom wij tot deze keuze zijn gekomen.

Vervanging in opschalingsclusters

Belangrijk uitgangspunt voor dit streekplan is het ruimte bieden voor vervanging van de op dit moment (begin 2000) geplaatste 300 turbines in het Friese landschap. Willen wij bereiken dat er daadwerkelijk iets verandert aan de wijze waarop turbines in de provincie tot op dit

moment zijn geplaatst, dan moet dit voor turbine-eigenaren aantrekkelijk worden gemaakt. Dit vereist een realistisch en slagvaardig beleid.

Daarom zijn de volgende maatregelen getroffen:

- Wij bieden ruimte aan gemeenten om ter vervanging van bestaande turbines één cluster van 2 à 10 turbines te plaatsen. Onze voorkeur gaat naar plaatsing op of aansluitend bij bedrijventerreinen, allereerst omdat wij windenergie steeds meer als een industriële activiteit beoordelen, maar ook om landschappelijke redenen.
Wij worden hierin ondersteund door de uitkomsten van een in 1998 in opdracht van Novem landelijk gehouden enquête. Uit het onderzoek blijkt dat "de Nederlander" windturbines vooral wil combineren met reeds bestaande structuren, voornamelijk op of bij bedrijventerreinen. Dit geldt zeker ook voor Fryslân.
Uit een door ons uitgevoerd onderzoek (*Wyn yn bedriuw*, september 1999) blijkt dat er daadwerkelijk plaatsingsmogelijkheden voor windturbines op of aansluitend bij bedrijventerreinen zijn. Er ligt mogelijk echter wel een spanningsveld met de verdere economische ontwikkeling van Fryslân. Niet bekend is namelijk of er voldoende geluidsruimte aanwezig is op de gezoneerde bedrijventerreinen en in hoeverre deze ruimte door windturbines kan worden gebruikt. Bij de verdere ontwikkeling van bedrijventerreinen zal deze afweging nadrukkelijk gemaakt moeten worden. Voor ons is het uitgangspunt dat ruimte voor windturbines niet ten koste mag gaan van de ruimte voor bedrijfsvestigingen.
- Gezien de te verwachten geluidsruimteproblematiek op bedrijventerreinen kunnen wij op dit moment niet anders dan alleen een voorkeur tot plaatsing op of aansluitend bij bedrijventerreinen uitspreken.
Mocht plaatsing op of aansluitend bij bedrijventerreinen niet mogelijk zijn, dan geldt immer nog onze systematiek van volgens de plankaart uit te sluiten gebieden en de voorwaarde dat er per gemeente slechts één opschalingscluster geplaatst kan worden.
- Vervanging van windturbines koppelen wij aan opschaling. Dit doet recht aan de voortgaande technische ontwikkeling van windturbines. Wij blijven echter vasthouden aan een maximale hoogtemaat voor turbines.
- Om het voor turbine-eigenaren aantrekkelijker te maken om de huidige turbine te vervangen, verhogen wij de maximale masthoogte van turbines op of aansluitend bij bedrijventerreinen en langs door ons benoemde grootschalige structuurbepalende elementen tot 60 meter. Gezien het mindere windaanbod in bebouwd gebied – voornamelijk in stedelijke centra – vinden wij deze keuze noodzakelijk maar tegelijkertijd ook verantwoord.
- De masthoogte in overig Fryslân verhogen wij marginaal tot 45 meter. Dit biedt een maximale prikkeling om tot plaatsing op of aansluitend bij bedrijventerreinen in de stedelijke of regionale centra over te gaan, alwaar plaatsing tot 60 meter mogelijk is. Een masthoogte van 45 meter is overigens in de meeste gebieden van Fryslân hoog genoeg om rendabel te kunnen plaatsten.
- In bijzondere gevallen kan een hogere masthoogte aanvaardbaar zijn mits dit gemotiveerd wordt op grond van gebruiks- en belevingsfuncties.
- Een extra prikkel ter stimulering van het ontstaan van initiatieven voor opschalingsclusters geven wij door nieuwe initiatiefnemers voor maximaal 50% te laten participeren in een opschalingscluster. Kritieke factor voor het welslagen van ons beleid is namelijk de aanwezigheid van initiatieven. Voorwaarde hiervoor is wel dat nieuwe initiatiefnemers alleen kunnen participeren wanneer er bij huidige eigenaren geen behoefte bestaat om de solitaire turbines te vervangen en op te schalen in een vervangingscluster.
Mochten huidige eigenaren te weinig geprikkeld worden om te investeren in de oprichting van een opschalingscluster, dan verandert er niets aan het bestaande landschappelijke beeld in de provincie. Deze maatregel stimuleert enerzijds het aanzwengelen van initiatieven, en zorgt anderzijds voor een maximale invulling van de beschikbare locaties voor opschalingsclusters.

Uitbreiden bestaande clusteropstellingen

Van de 11 op dit moment bestaande opstellingen met meer dan twee turbines, komen twee opstellingen voor uitbreiding in aanmerking, te weten Schingen (Menaldumadeel) en Beabuorren (Wûnseradiel). Alleen deze opstellingen komen voor uitbreiding in aanmerking, omdat:

- zij gelegen zijn in de zoekruimte;
- zij nog geen omvang van 10 turbines hebben bereikt;
- er geen sprake is van technisch verouderde turbines.

De overige bestaande clusteropstellingen voldoen niet aan deze criteria.

Er gelden wel randvoorwaarden voor uitbreiding:

- De uitbreiding kan slechts plaatsvinden als vervanging en opschaling van bestaande solitaire turbines;
- Er moet gebruik worden gemaakt van identieke turbines.

Vervanging en opschaling van bestaande clusteropstellingen

In principe is vervanging en opschaling van bestaande clusteropstellingen wel mogelijk. Hierbij speelt een belangrijke rol dat een aantal bestaande opstellingen (deels) geplaatst is in van windturbines uit te sluiten gebied. Deze opstellingen komen niet in aanmerking voor opschaling, maar kunnen bij recht wel vervangen worden.

Vervanging van solitaire turbines

Wij zien het liefst dat bestaande turbines vervangen en opgeschaald worden in opschalingsclusters. Derhalve sluiten wij vervanging en opschaling op het eigen *hiem* uit. Bij recht is vervanging echter wel mogelijk.

Nieuwe solitaire turbines

De in ons Collegeprogramma 1999-2003 opgenomen term "behoedzaamheid" bij plaatsing van solitaire turbines hebben wij uitgewerkt door een nauwe koppeling te leggen met bedrijventerreinen. Op of aansluitend bij bedrijventerreinen bieden wij ruimte voor plaatsing van nieuwe solitaire turbines.

Hierbij hebben wij geen rekening gehouden met de op dit moment geboden ruimte in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

Uit te sluiten gebieden

Nadrukkelijker dan in ons vorig windenergiebeleid wensen wij te sturen op waar wel en waar niet windturbines opgericht kunnen worden. Wij hebben namelijk geconstateerd dat er van alle geplaatste turbines zo'n 40% in het van windturbines uit te sluiten gebied is geplaatst. Dit is mogelijk geweest op grond van de bepaling in de Streekplanuitwerking Windstreek van 1995 dat de uit te sluiten gebieden alleen golden voor kleine clusters en niet voor solitaire turbines. Derhalve was de zoekruimte voor solitaire turbines veel groter. Dit heeft tot ongewenste effecten geleid. De plankaart en bijbehorende bijlage III zijn in het voorliggende Windstreek 2000 dus zowel van toepassing op opschalingsclusters als op solitaire turbines.

BIJLAGE I:

AANBEVELINGEN VOOR GEMEENTEN & INITIATIEFNEMERS VOOR VERANTWOORDE INPASSING VAN WINDTURBINES

M.b.t. bedrijventerreinen

- Wij vragen aan gemeenten om bij de planontwikkeling voor nieuwe bedrijventerreinen – dus in een zo vroeg mogelijk stadium – de mogelijkheden van plaatsing van windturbines te betrekken.
- Wij vragen aan gemeenten om bij revitalisering van bestaande bedrijventerreinen ook de mogelijkheden van plaatsing van windturbines te betrekken.

M.b.t. locaties en opstellingspatronen

- Bij het invullen van locaties dient het opstellingspatroon zich zoveel mogelijk te richten naar duidelijk aanwezige lineaire landschapspatronen (lintbebouwing, dijken, wegen, verkaveling, rijbeplanting, e.d.).
- Bij plaatsing van meerdere turbines dient het opstellingspatroon afleesbaar en herkenbaar te zijn; enkelvoudige lijnopstellingen verdienen de voorkeur.
- Tussen te plaatsen turbines en andersoortige landschapselementen dient geen oneigenlijke relatie of interactie te ontstaan.
- De plaatsing van turbines dient zo min mogelijk de openheid van het bestaande landschap aan te tasten.
- Indien windturbineopstellingen niet aansluiten bij het verkavelingspatroon, leidt het draaien van de opstelling in de richting van de verkaveling soms tot een aanzienlijk beter landschappelijk resultaat. Negatieve effecten voor karakteristieke landschapselementen kunnen in een aantal gevallen worden voorkomen door vergroting van de onderlinge afstand. Dit kan worden bereikt door de turbineopstelling op te schuiven of door enkele turbines weg te laten.
Gezien het technische uiterlijk van windturbines heeft aansluiting bij bestaande infrastructuur (onrust) en gebieden met een technisch, rationeel uiterlijk de voorkeur. Dit geldt bij uitstek voor bedrijventerreinen. Dit leidt tevens tot een beperking van de effecten voor de huidige beeldopbouw.
- Gezien de doelstellingen ten aanzien van de gewenste energieproductie (200 MW), waarbij wordt gestreefd naar een zo hoog mogelijke energieopbrengst met zo min mogelijk negatieve milieueffecten, kan het zinvol zijn om bij de afweging tussen een aantal min of meer gelijkwaardige locaties de energieopbrengst per turbine de doorslag te laten geven. Op deze wijze kan het aantal te plaatsen windturbines worden beperkt.
- In verband met onder meer de verkeersveiligheid is het aan te bevelen windturbines zodanig te plaatsen, dat het afleiden van de aandacht of mogelijk optredende schrikreacties worden vermeden.
- Bij plaatsing van windturbines op dijkprofielen en binnen de aan weerszijden gelegen beheersstroken (circa 100 meter) is overleg met de dijkbeheerder noodzakelijk. Indien aanleg van de windturbines mogelijk blijkt, zullen - ter voorkoming van schade aan het dijklichaam - veelal aanvullende eisen ten aanzien van de wijze van fundering van toepassing zijn.
- Bij situering van windturbines binnen de veiligheidszone of zakelijk recht-strook van een leiding is toestemming van de beheerder vereist. Door bij de exacte situering van de windturbines rekening te houden met de ligging van kabels en leidingen, en bij de aanlegwerkzaamheden voldoende afstand aan te houden, kunnen negatieve effecten vaak worden voorkomen.
- Bij plaatsing van windturbines in laagvlieggebieden kunnen negatieve effecten veelal worden voorkomen door het aanbrengen van verlichting op de gondel van de windgenerator.

M.b.t. fasering

- Wij bieden de mogelijkheid om locaties voor opschalingsclusters gefaseerd in te vullen. Dit is alleen mogelijk wanneer er een goede algemene inrichtingsschets aan ten grondslag ligt.

M.b.t. turbinetypen

- Binnen de invulling van locaties dient naar een vergelijkbare uiterlijke verschijningsvorm te worden gestreefd. Ons einddoel is erop gericht om een ruimtelijke eenheid in de windturbineopstelling te realiseren. Zo dienen bijvoorbeeld de draairichting, het aantal wieken, de masthoogte, de rotordiameter, de kleur, het materiaalgebruik en de onderlinge afstand tussen de turbines op elkaar te zijn afgestemd.
- Onze voorkeur gaat uit naar relatief langzaam draaiende driewiekers. Het besteden van extra aandacht aan vormgevingsaspecten juichen wij toe.
- Er moet – gegeven de maximale masthoogte – gestreefd worden naar turbines met een zo groot mogelijke opbrengst.
- Normen ten aanzien van de veiligheid in verband met windturbines zijn vervat in de norm NEN 6096/2 of een meer recente versie van deze norm. Iedere type windturbine dat in Nederland wordt geplaatst moet voldoen aan deze veiligheidsnorm en moet worden gecertificeerd. De certificeringseisen zijn gericht op het voorkomen van gevaar, schade en hinder. De toename van het groepsrisico nabij LPG-tanks is te verminderen door het aanbrengen van afscherpende maatregelen of door het weglaten van de meest nabij gelegen turbines. Een en ander kan, bij keuze van de betreffende locaties, nader worden onderzocht in de vorm van een aanvullend veiligheidsonderzoek.

M.b.t. MER

- Er bestaat volgens het in juli 1999 in werking getreden Besluit m.e.r. een m.e.r.-beoordelingsplicht voor activiteiten die betrekking hebben op locaties met een:
 - een gezamenlijk vermogen van 10 MW en meer, of
 - 10 turbines en meer

M.b.t. aanlegfase

- De negatieve effecten van de aanleg van windturbines in het buitengebied voor met name de landbouw kunnen worden geminimaliseerd door uitvoering van specifieke herstelwerkzaamheden, waarbij de bodem weer in de oorspronkelijke cultuurtoestand wordt teruggebracht. Door de aanleg in het najaar of winter te plannen kan eventuele overlast grotendeels worden voorkomen. Daarnaast kan bij de situering van de windturbines worden getracht aan te sluiten op landwegen, sloten en perceelsgrenzen. Door tijdig overleg met de grondeigenaar c.q. -gebruiker kan de exploitant afspraken maken over de inrichting van het gebied, zodat de mogelijke negatieve invloed wordt geminimaliseerd.
- Beschadiging van de bodemopbouw tijdens de aanlegfase, met name in minder draagkrachtige gebiedsdelen, kan voor een deel worden voorkomen door gebruik te maken van rijplaten bij de aanleg. Na de aanleg kan de bodemstructuur, middels herstelwerkzaamheden en grondbewerking, grotendeels worden hersteld.
- In de aanlegfase kan ter beperking van de geluidsoverlast worden gedacht aan de toepassing van andere technieken dan heien voor het inbrengen van de funderingen.
- Indien slootdempingen noodzakelijk zijn, kan dit nadelig zijn voor de waterhuishouding en zullen nieuwe sloten gegraven moeten worden. Door uitvoering van deze compenserende maatregelen kunnen de negatieve effecten worden beperkt.

M.b.t. hinder in exploitatiefase

- De oxidatie van zink van de turbinemasten is een proces dat zich afspeelt in het grensvlak tussen de zinklaag en atmosfeer. De emissie van zink kan worden beperkt door het contactoppervlak te verkleinen. Dit is mogelijk door de masten te verven. Tijdens de uitvoering van onderhoudswerken aan de masten (bijvoorbeeld zandstralen en verven) moeten maatregelen worden getroffen ter bescherming van de omgeving tegen diffuse versprei-

ding van verontreinigende stoffen. De milieukundige belasting van de omgeving wordt hierdoor beperkt.

Negatieve effecten als gevolg van calamiteiten aan de hydraulische systemen kunnen worden beperkt door biologisch afbreekbare olie toe te passen.

- De mogelijke mitigerende maatregelen ter beperking van de geluidsoverlast in de exploitatiefase kunnen worden onderverdeeld in een drietal klassen. Allereerst kan worden gedacht aan maatregelen aan de bron, zoals constructieve aanpassingen aan de turbine, het toepassen van geluidarme materialen en het verlagen van de omtreksnelheid van de rotorbladen. Daarnaast kan eventueel worden gedacht aan het uitschakelen van (enkele) turbines in de nachtelijke uren, wanneer de overlast het grootst is. De laatst genoemde maatregelen verlagen echter ook de totale energieopbrengst.
Ten tweede kan worden gedacht aan maatregelen in de overdrachtsweg, zoals het aanbrengen van beplantingen. Deze maatregel werkt eveneens opbrengstverlagend.
Als derde klasse gelden maatregelen bij de ontvanger, zoals bijvoorbeeld woningisolatie.
- De hinder van windturbines voor vogels bestaat uit aanvaringen van vogels met de windturbines of het zog daarachter (aanvaringsaspect) en verlies of versnippering van het leefgebied (verstoringaspect). De mate van vogelhinder kan worden beperkt door:
 - kiezen voor windturbines die de minste hinder opleveren;
 - aanpassing van de opstelling of configuratie op gevoelige locaties;
 - zoeken naar locaties met minder hinder voor vogelsOverigens is plaatsing van windturbines niet mogelijk in seizoenstrekroutes van vogels.
- De kans op hinder als gevolg van slagschaduw kan worden gereduceerd door windturbines zodanig ten opzichte van de bebouwing te plaatsen, dat de rotorschaduw niet op ramen valt, of door het aanhouden van een voldoende grote afstand tot schaduwgevoelige objecten. Indien een windturbine zodanig is geplaatst dat beschaduwing van gebouwen optreedt, kan de hinder onder meer worden beperkt door:
 - aanbrengen van beplanting nabij de bebouwing;
 - bouwkundige voorzieningen (bijvoorbeeld luifels);
 - plaatsing van zonneschermen;
 - gedurende een bepaalde periode stilzetten van turbines.
- Wij doen gemeenten de suggestie om in de planvoorschriften behorende bij het bestemmingsplan aandacht te besteden aan de eventuele sloopplicht in geval van langdurig niet functioneren van windturbines.

BIJLAGE II: GEBRUIKTE BEGRIPPEN

Bedrijventerrein:

Onder een bedrijventerrein wordt verstaan een terrein dat vanwege zijn bestemming geschikt is voor gebruik door handel, nijverheid, commerciële dienstverlening en industrie. Het gaat om terreinen die in hun oorspronkelijke opzet groter zijn dan één hectare bruto. Deze terreinen hebben ofwel grond voor uitgifte beschikbaar of zijn volledig uitgegeven.
(ontleend aan definitie Rijksplanologische Dienst)

Bestaande opstellingen:

Er zijn op dit moment in Fryslân 11 opstellingen met meer dan twee turbines. Deze opstellingen staan op de plankaart aangegeven.

Bestuursovereenkomst Plaatsingsproblematiek Windenergie (BPW):

De BPW is een in 1991 gesloten overeenkomst tussen het Rijk en zeven zogenaamde "windrijke" provincies, waaronder Fryslân. Het doel van de BPW is het creëren van voldoende plaatsingsmogelijkheden voor 1000 MW aan windenergievermogen in het jaar 2000. Het Friese aandeel bedraagt 200 MW. Overigens vindt op dit moment de gedachtevorming plaats over de verlenging en verbreding van de BPW voor de periode na het jaar 2000.

Cluster:

Een cluster bestaat uit minimaal twee en maximaal tien turbines. Dit geldt eveneens voor opschalingsclusters.

Concrete beleidsbeslissingen:

Een concrete beleidsbeslissing (per 1 april 2000 als zodanig benoemd in artikel 1 van de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening; tot 1 april 2000 genoemd een "Besluit in de zin van artikel 1.3 van de Algemene Wet Bestuursrecht", volgens artikel 4a lid 7 van de WRO) is een als zodanig door het bevoegde gezag aangegeven besluit in bijvoorbeeld een streekplan. Tegen een concrete beleidsbeslissing kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Een concrete beleidsbeslissing is bindend in die zin dat zij in acht genomen moet worden bij de vaststelling van opvolgende ruimtelijke plannen van de gemeentelijke overheid. Tegen onderdelen van bestemmingsplannen die hun grondslag vinden in een concrete beleidsbeslissing van een hogere overheid kunnen geen zienswijzen of bedenkingen worden ingediend.

Een concrete beleidsbeslissing kan worden getypeerd als een besluit waarmee de knoop wordt doorgemaakt voor de ruimtelijke ontwikkeling van een bepaald gebied. Concrete beleidsbeslissingen betreffen een afgewogen beslissing, zijn concreet naar plaats en ruimtelijke ingreep.

Grootschalige structuurbepalende elementen:

Van Harinxmakanaal, Prinses Margrietkanaal, A31, N31, A7, A32, A6, en het Friese gedeelte van het spoor Leeuwarden-Zwolle.

IPWA:

Interprovinciaal Project Windpark Afsluitdijk

Lopende initiatieven:

Zie §3.2.

Masthoogte:

De hoogte van de onderkant van de gondel.

Novem:

Nederlandse Onderneming voor Energie en Milieu bv.

Opschaling:

De vervanging van één of meerdere turbines door een grotere turbine en/of een turbine met meer opgesteld vermogen. Deze nieuwe turbine dient deel uit te maken van een cluster.

Provinciale beheersstrategie:

Het begrip provinciale beheersstrategie is gebaseerd op onze Nota Natuurbeheer van maart 1998. Wij onderscheiden afhankelijk van de menselijke invloed verschillende beheersstrategieën. Voor een kaartbeeld verwijzen wij naar de bij de Nota Natuurbeheer behorende kaart "Natuurdoelen voor bestaande natuurterreinen, relatienota- en natuurontwikkelingsgebieden".

Regionale centra:

Franeker, Dokkum, Joure, Wolvega, Bolsward, Oosterwolde, Burgum, Lemmer, Gorredijk, Surhuisterveen, Buitenpost, Kollum, Grou, St. Annaparochie, Workum, Balk, Makkum

Stedelijke centra:

Leeuwarden, Drachten, Heerenveen, Sneek en (havenstad) Harlingen

Turbine:

Bij ons beleid voor windenergie gaan wij uit van windturbines die zijn gecertificeerd volgens norm NEN 6096/2 of een meer recente versie van deze norm. Energieopwekkingsinstallaties die niet voldoen aan deze norm, vallen niet onder ons windenergiebeleid.

BIJLAGE III: TOELICHTING OP DE PLANKAART WINDSTREEK 2000

Op de plankaart is de situatie per 1 januari 2000 weergegeven. Een aantal gebieden zoals deze in de onderstaande toelichting genoemd worden, is aan verandering onderhevig. Onze verantwoording hiervoor hebben wij gegeven in hoofdstuk vijf.

Legenda plankaart:

1. gebied waarbinnen alternatieven worden ontwikkeld voor het Interprovinciaal Windpark Afsluitdijk;
2. zoekruimte voor (opschalings)clusters en solitaire turbines;
3. van windturbines uit te sluiten gebied;
4. bestaande bedrijventerreinen;
5. bestaande opstellingen;
6. lopende initiatieven;
7. initiatief bij voormalige gereserveerde locaties voor grootschalige opstellingen;
8. gemeentegrens;
9. provinciegrens;
10. plangrens.

Toelichting:

Ad.1:

Voor het gebied waarbinnen alternatieven worden ontwikkeld in het kader van het Interprovinciaal Windpark Afsluitdijk werken wij in samenwerking met de provincie Noord-Holland aan een gezamenlijke streekplanherziening.

Ad. 2 & 3:

Van groot belang achten wij het van windturbines uit te sluiten gebied. Dit hebben wij in hoofdstuk drie reeds aangegeven. Een deel van dit uit te sluiten gebied duiden wij aan als concrete beleidsbeslissing. De overige genoemde gebieden zijn richtinggevend.

Het zoeken van locaties voor clusters en solitaire turbines kan niet:

- in de Waddenzee (concrete beleidsbeslissing)
- op de Waddeneilanden (concrete beleidsbeslissing)
- in het IJsselmeer (concrete beleidsbeslissing)
- in stiltegebieden¹ (concrete beleidsbeslissing)
- binnen het invloedsgebied (1000 meter) van stiltegebieden (concrete beleidsbeslissing)
- in gebieden met natuurlijke waarden² (concrete beleidsbeslissing)
- binnen het invloedsgebied (500 meter) van gebieden met natuurlijke waarden waarvoor een provinciale beheersstrategie geldt, met uitzondering van bossen, struwelen, houtwallen, open zand, strand en akkers³ (concrete beleidsbeslissing)

Deze gebieden staan op de plankaart aangegeven.

Het zoeken van locaties voor clusters en solitaire turbines kan niet:

- binnen 2 kilometer van de Waddenkust, conform de in de PKB Waddenzee en het IBW genoemde grens
- in seizoenstrekroutes van vogels
- in geheel open gebieden met een ondergeschikte verdichting⁴

Ook deze gebieden staan op de plankaart aangegeven.

¹ Zie Provinciaal Milieubeleidsplan Fryslân 2000-2004.

² Zie Nota Natuurbeheer, maart 1998.

³ Id.

⁴ Het hier bedoelde landschapstype is identiek aan de begrenzing die wij in het kader van de streekplanuitwerking Windstreek 1995/1997 hebben vastgesteld.

Het zoeken van locaties voor clusters en solitaire turbines kan ook niet:

- op militaire terreinen
- op archeologische monumenten
- binnen 500 meter van cultuurhistorisch waardevolle elementen:
 - van stinzen en kloosterterreinen
 - buitenplaatsen en landgoederen
 - oude molens, kerktorens en klokkestoelen
 - beschermde stads- en dorpsgezichten
 - stads- en dorpsgezichten die zijn aangedragen in het kader van het MSP (Monumenten Selectie Project)
 - eendenkooien
- binnen het kooirecht van eendenkooien
- op/aan klifkusten⁵
- in en rond de directe omgeving van gebieden met een zogenaamde strengen- en radiaire verkaveling⁶

Deze gebieden staan vanwege het kleinschalige karakter van de bovengenoemde aanduidingen c.q. objecten *niet* op de plankaart aangegeven.

Bij het zoeken van locaties voor clusters en solitaire turbines moet rekening gehouden worden met andere belangen. Zie ook §4.4. Gebieden waar deze andere belangen spelen zijn:

- aanvaardbare afstand tot woningen van derden⁷
- binnen het invloedsgebied (500 meter) van gebieden met natuurlijke waarden zonder provinciale provinciale beheersstrategie, met uitzondering van bossen, struwelen, houtwallen, open zand, strand en akkers⁸
- ecologische verbindingzones
- lokale trekroutes van vogels
- fourageergebieden met > 5000 ganzen en/of > 100 kleine zwanen⁹
- in/aan natuurlijke waterlopen
- nabij monumentale beplanting
- gebieden met een kenmerkende mozaïekverkaveling¹⁰
- binnen straalpaden
- binnen 6000 meter van het radio- en televisiezendstation te Irnsum
- nabij straalzenders
- binnen 200 meter van satellietantennes
- het beïnvloedsgebied van de radarposten Wier en de vliegbasis Leeuwarden

Het zoeken van locaties voor clusters en solitaire turbines kan *wel* in de overblijvende witte gebieden, waarbij opgemerkt wordt dat er:

- van windturbines uitgesloten gebieden zijn die vanwege het kleinschalige karakter *niet* op de plankaart staan aangegeven;
- gebieden zijn waar rekening gehouden moet worden met andere belangen.

Zie hiervoor de hierboven genoemde toelichting.

Daarnaast geven wij er de voorkeur aan dat windturbine-opstellingen zich op meer dan 5 kilometer afstand van elkaar bevinden.

⁵ id.

⁶ id.

⁷ Het bepalen van deze afstand laten wij aan gemeenten over in het kader van het opstellen van de milieuvergunning. Wel doen wij de suggestie om kennis te nemen van de door de VNG in de brochure *Bedrijven en milieuzonering* opgestelde indicatieve normen.

⁸ Zie Nota Natuurbeheer, maart 1998.

⁹ Geïncventariseerd in basisrapport A ("grootschalige windenergie en vogels") van het MER uit 1994.

¹⁰ Zie noot 4.

Ad. 4:

De ruim 200 aanwezige bedrijventerreinen in Fryslân staan vanwege de schaal niet allen op de plankaart aangegeven. Wij geven de voorkeur aan plaatsing van windturbines op bedrijventerreinen. Onder een bedrijventerrein wordt verstaan een terrein dat vanwege zijn bestemming geschikt is voor gebruik door handel, nijverheid, commerciële dienstverlening en industrie. Het gaat om terreinen die in hun oorspronkelijke opzet groter zijn dan één hectare bruto. Deze terreinen hebben ofwel grond voor uitgifte beschikbaar of zijn volledig uitgegeven.

Ad. 5:

De 11 op dit moment (begin 2000) bestaande opstellingen *met meer dan 2 turbines* staan op de plankaart aangegeven. Nieuwe locaties voor opschalingsclusters moeten zich bij voorkeur op meer dan vijf kilometer afstand hiervan bevinden.

Het betreft de locaties:

- Oudebildtzijl, gemeente het Bildt
- Minnertsga Schuiling, idem
- Minnertsga Tjessinga, idem
- Herbayum, Franekeradeel
- De Bjirmen, idem
- Wijnaldum, Harlingen
- Schingen, Menaldumadeel
- Warns, Nijefurd
- Spannenburg, Skarsterlân
- Hiddum/Houw, Wûnseradiel
- Beabuorren, idem

Na plaatsing van een opschalingscluster wordt deze aan de bovenvermelde lijst toegevoegd.

Ad. 6:

Twee locaties voor clusters worden beoordeeld als zijnde een lopend initiatief. Zij worden beoordeeld op basis van eerder geformuleerd beleid. Deze locaties zijn:

- het cluster Nijkerkerpolder in Ferwerderadiel;
- het cluster Mienskarleane in Franekeradeel.

Ad. 7:

Eén initiatief op of bij een voormalige reservering voor grootschalige opstellingen hebben wij op de kaart apart benoemd. Een planologisch eindoordeel hierover hebben wij nog niet uitgesproken. Zie ook §3.6. De locatie is gelegen op de grens van de gemeenten Harlingen en Franekeradeel.